

ERDÉLYI GAZDA

ÁLTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belközép-utca-11. szám,
hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, belközép-utca 11. szám,

ide küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetési és hirdetési pénz, valamint a reclamatiók.

Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

Az Erdélyi Gazda t. Olvasóihoz.

Jelen számunk lezártával épen 4 éve annak, hogy az „Erdélyi Gazda“ szerkesztésem alatt, egyszersmind saját kiadásomban, hetenként jelent meg.

Ezen számmal megszűntem ennek kiadója lenni és egyuttal megszűnt kiadói kötelezettségem is ugy a t. erdélyi gazdasági egylettel, mint az „Erdélyi Gazda“ t. olvasóival szemben.

Midőn ezt jelentem, nem mulaszthatom el köszönetemet nyilvánítani a t. erdélyi gazdasági egyletnek a bizalomért, a mellyel a lap kiadását négy éven át rám ruházni kegyes volt, a t. olvasóknak pedig a tanusított szives támogatásért.

Hogy mennyire sikerült megfelelnem nehéz viszonyok között önzetlenül vállalt kötelezettségemnek, annak megítélése nem az én föladatomban.

Egyet azonban ki kell nyilatkoztatnom, azt, hogy legelső sorban mindig olvasóim érdeke lebegett szemem előtt és nem kíméltem semmi áldozatot még anyagi erőmön túl terjedőt sem, hogy az igényeket kielégíthessem.

Jövőre már az „Erdélyi Gazda“ havi folyóiratnak csak mint szerkesztője leszek szerencsés ennek t. olvasóival találkozhatni és kérem, hogy ez iránti rokonszenvüket és támogatásukat jövőre is fentartani sziveskedjenek.

Kolozsvár 1894. decz. 29.

Szenterzsébeti Szakáts Péter.

TARTALOM.

Az Erdélyi Gazda t. olvasóihoz. Sz. Szakáts Péter.
Előfizetési felhívás.
Visszapillantás 1894. évre.
A kender termelés ügye Erdélyben. Sz. Szakáts Péter.
Felhívás az erdélyrészi t. bortermelőkhöz!
Vegyések.
Az ideai dohánytermés és dohánygyáraink. — Egérkárók országszerte. — Naggyűlés a filloxerairtás érdekében. — A francia bortermés és a borvám.
Piaczi értesítő.
Hirdetések.

Eelőfizetési felhívás.

Az erdélyi gazdasági egylet hivatalos lapja az „Erdélyi Gazda“ folyóirattá átalakítva a jövő 1895. évtől kezdve havonta egyszer fog megjelenni.

Ujabb kiváló szakerek közreműködésével az eddiginél még értékesebb tartalommal fog birni, miért már előre is figyelmébe és pártolásaiba ajánljuk olvasóinknak.

Előfizetési ára egész évre 2 frt (4 korona) leendő, mely összeg — leghelyesebben postautalvánnyal — az „Erdélyi gazdasági egylet pénztára: (Kisegítő pénztár.) — Kolozsvár“, küldendő be.

Az „Erdélyi Gazda“
kiadóhivatala.

Visszapillantás 1894. évre

Mint a hogy a hegyre mászva jól esik időközönként meg-meg pihenne szemlélnünk a megtett utat, ép oly emberi természetünkbe oltott szokás egy-egy időciklus elteltével visszapillantani az elmúltra, felidézni örömeivel, szenvedéseivel. Életünkben egy év számot tevő idő; egy év a gazda életében, kinek reményei, fáradsága gyümölcsei csak ennyi idő alatt mehetnek teljesebbé, ki évenként remél újra, fáradságának verejtékével öntözött bázárdáiról, csak egy évi ciklus után szedheti a gyümölcset, épen számot tevő idő egy év.

Egy elmúlt év után tekintünk vissza eredményeire. Kevés szóban összefoglalhatjuk: sok megpróbáltatás között nagyon kevés vigasztaló. Höl kezdhetnénk a visszapillantást legmegelőbbben, mint az időjárásnál. Hisz az időjárás uralja a gazda munkáját. A kedvezőtlen időjárással szemben, tehetetlen a legnagyobb szakértelemmel párosult szorgalom is. Tény, hogy bizonyos körülményig enyhíthető a kedvezőtlen időjárás következménye szakértelemmel és szorgalommal. Az erőteljes, jól megművelt földben tenyésző növény inkább tud daczolni az időjárással, mint a silány növényzet. Talán a dűsnövény többet hoz valamivel, mint a szomszéd silány növényzete. De aránylag nagyon kicsi ez a különbség. Ideig, óráig tart csak ez az ellentét, míg az időjárás ezt is hatalmába keríti. Így érezte meg a száraz időjárás fanyasztó hatását elmúlt évünk minden fajú kulturnövénye.

A buza főpiaczos növényünk, araszos szalmán lengetett egy pár asszott szemet. Ritka helyen sikerült közepesen. Országszerte gyenge közepes

volt. Többi kalászosaink sem nyújtottak sok öröme alkalmat. Arpánk még szép volt, de az is kevés. Tengeri, gumos növényeink mind a szárazság következményeit szenvedték. A szőlő, bár jó minőségű mustot adott hazarészünkben, de szintén keveset. Hazarészünknek most már fő piaci terménye a lóhermag a szárazság mellett még egy másik csapással kellett megküzdjön: az apionnal Szárazság és apion segítettek egymásnak minimumra csökkenteni a termést.

Takarmány termésünkben hazarészünkben bár meglehetősen termés volt, de országszerte takarmány inségtől tartottunk. A hosszú ősz, a későn megérett eső annyit használt, hogy takarmány inség nem állott be, de a takarmány szükségéről mégis beszélhetünk.

Állatjárvány szerencsénkre csak szorványosan volt, országos pusztítástól megkímélt.

Ezen bajok azonban csak egyik oldala az éremnek. A másik a termények értékesítése. A halatlan olcsó gabona árak, olcsó állatárak a mi a helyzetet még sulyosabbá teszik, és kergetik a gazdát a válság felé.

A válság tagadhatatlan, ez ébresztette fel a gazdatársadalmat és serkentette tevékenységre. Élet jelt adott magáról élni akar. Az intéző körök is belátták, hogy élnie kell az állam leghatalmasabb támaszlopának. Egy csapásra ugyan a válságot megszüntetni nem lehet, a gazdálkodást egy év alatt megváltoztatni nem lehet. Nem annyira konservatív a gazda mint gunyolják, de a gazdálkodás természete hozza magával, hogy bizonyos mértékig annak kell lennie. Egyszerre megváltoztatni, felforgatni egy gazdaságot nem is lehet, nem is helyes.

Lóhere, luczerna

és egyáltalán gazdasági magvakat

legmagasabb áron vásárol

B u d a p e s t e n, A n d r á s s y - ú t 23. sz.

Mauthner Ödön

magkereskedése,

Évtizedek munkája az. De a föld megmozdult és mozog.

Örvendetes jelenségül tüntethetjük fel a mezőrendőre törvény életheleptetését, mint a melytől sok üdvöst várhatunk Örömlinke szolgálhat, illetve reményelhetjük jótékony hatását az agrár banknak is, mely még ugyan csak terv, de közeljövőben megvalósuló terv.

Sok panasz, kevés öröm után, pár visszajelentő sorainkat azzal a kívánsággal fejezzük be, hogy adja az ég, mikép a jövő 1895 év sok örömet nyújtson gazdáinknak, reményei teljesebben, fáradságának gyümölcsei gazdagon adozzanak.

A kender termelés ügye Erdélyben.

Mult számunkban megemlékeztünk az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának legutóbbi üléséből adott közleményünkben arról, hogy ezen egyesület tárgyalást indított a „Magyar kender és lenipar részvénytársasággal” Kolozsvár vagy Torda központtal kender áztató és kikészítő gyár létesítése iránt és e végből a két város körébe eső földbirtokosokhoz a következő felhívást intézte:

Nagyon tisztelt Gazdatárs Ur!

Általános a panasz a mostoha gazdasági viszonyok miatt.

Nincsen ára sem a gabonának, sem a marhának. A sok teher azonban meg van ép úgy, sőt némely tekintetben fokozott arányban, mint volt akkor, a mikor a gazdasági termény árak magasan állottak és az állatok jobban voltak értékesíthetők.

A jelen nehéz viszonyok — miként országosan hangoztatva van — gazdasági válság közepette, illetékes és nem illetékes egyének, valamint államférfiak ajánlják az intenzivitást, vagyis hogy fektessünk több költséget be gazdaságunkba stb. stb.

De jól jegyezte meg a napokban egy országgyűlési képviselő az országházban, hogy éppen az a legérzékenyebb tünete a gazdasági válságnak, hogy nem lévén kellő jövedelem, nincs pénzünk, tehát nincs is honnan befektetni és így intenzívebb gazdálkodásra menni át, nem áll módunkban

Ámde alig létezik olyan baj, a melynek valami orvosszere is nem volna.

Igy az uralgó mezőgazdasági bajok közepette is mutatkoznak egyes orvosszerek, csak okosan élni kell velők.

Egyik ilyen orvosszer: a termelendő növények helyes megválasztása, vagyis termeljük azt, a mit legjobban megfizetnek és sokat is terem

Hazarészünk törekvő gazdáinak már is nagy segítségére szolgál a heremag-termelés.

Ehez hasonló, sőt még biztosabban jövedelmező volna a kendertermelés, a minek gazdaságunkba való bevezetése most már tisztán tőlünk függ.

A Budapesten székelő és Szegeden nagy gyárral bíró „Magyar kender- és lenipar részvénytársaság”-nak ajánlatát bírjuk ugyanis, hogy hajlandó Kolozsvárt egy nagyszabású kenderáztató telepet és kikészítő gyárat létesíteni, ha 500 kat. holdon, 10 évi időtartamra, a kendertermelés erre vállalkozó környékbeli birtokosok által szerződésileg biztosítottatik.

A részvénytársaság kötelezi magát a szabályszerűen megszáritott és átadott kenderkóró tiszta sulyu métermázsáját 2 (Kettő) forinttal beváltani és még más — szerződésileg biztosítandó — előnyöket nyújtani; de viszont kiköti, hogy az 500 kat. holdon való kendertermelést kötelező szerződések a környi birtokosság által, legkésőbbben 1895. évi január hó 15-éig szabályszerűen kiállítva és elfogadva legyenek.

Mint hogy ez egy olyan kínáló kedvező alkalom és mód, a mely minden újabb befektetés nélkül, azoknak a gazdatársainknak, a kik ezt megragadni kívánják, a kendertermelés bevezetése által, egy újabb jövedelmi forrást nyit meg számukra; felkérjük nagyon tisztelt Gazdatárs Urat, miszerint, lehetőleg posta fordultával, sziveskedjék nyilatkozni az iránt, hogy hajlandó-e 10 éven át, előre meghatározott és szerződésileg biztosított — és milyen nagyságu területen kender termeszteni, fent jelzett vállalat számára?

Alólirott egyleti elnök 25 holdon hajlandó kender termelni és ezt szerződésileg biztosítani.

Vállalkozási szellem és gyors elhatározás, ez esetben, a siker biztosítéka.

Nagyon tisztelt Gazdatárs Urnál, saját jól felfogott érdekéből, erre feltétlenül számítunk.

Kolozsvár a postabélyeg kelte.

Hazafias üdvözléssel

Szabó József, Sz. Szakáts Péter,
e. elnök. e. titkár.

Ezen felhívásra ámbár szép számban érkezett bejelentés, de a kívánt mennyiségben nem, a mi annak tulajdonítható, hogy a gazdaközönség a termelési viszonyok, a termés eredmény, jövedelem stb. iránt nincs még kellően tájékozva; ismeretlen és esetleg kockázatos vállalatba pedig nem hajlandó belemenni a sokszor tapasztalt balsiker miatt.

Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának f. hó 20 án tartott ülésében ugyan ezen felfogás érvényesült már azért is, hogy a részvénytársaság az ügy teljes lebonyolítására csupán január 15-éig terjedő rövid határidőt tűzött ki, mely idő alatt az e tekintetben mindenestre szükséges tájékoztató adatok be sem szerezhetők teljesen

De máskülönb is, minden vidékre csupán a saját gazdasági adatai lehetnek irányadók, miért a máshonnan nyerhető adatok csak körülbelől nyújtanak tájékoztatást.

Mint hogy azonban ezen ügy élénken foglalkoztatja az erdélyi gazdasági egyesület körén kívül is a gazdaközönséget, kiváltképpen a mezőségen Maros-Ludas környékén lakó gazdákat, ha a gyár vállalat a jövő évben még létre nem jöhet is, de mindenestre a kísérleti termelés szélesebb körben kezdetét veendő, a minek már előre is annyival inkább örülünk, mert ebben rejlik a jövő siker biztosítéka.

Némi tájékoztatásul közöljük itten először a mezőhegyesi m. kir. állami ménésbirtok igazgatójától nyert adatokat.

A ménésbirtok kender termése katasztrális holdankénti átlagosan az elmúlt 5 évben a következő volt:

1890. évben átlag	4760 klo.
1891. " " "	4215 "
1892. " " "	4928 "
1893. " " "	4217 "
1894. " " "	2125 "

A folyó évi gyöngye átlagtermésre vonatkozólag megjegyze az uradalmi igazgatóság, hogy az ideai rendkívüli száraz időjárásnak a következménye.

Az itt közölt adatokból annyit tudunk, hogy mennyi terem egy holdon átlag Mezőhegyesen

Most ide iktatjuk Betegh Sándor mező-szenyeli nagybirtokos urtól nyert adatokat.

Betegh Sándor ur ugyanis a folyó évben kísérleti termelést hajtott végre és terményét eladta a cikkünkben említett részvénytársaság szegedi gyárának. Természetesen a kender kóró oda is szállítattott, tehát a művelési költségen kívül, azt még a szállítási költség is terhelte.

Betegh Sándor ur a következőket írja az erdélyi gazdasági egyesület titkárához intézett levelében egyebek mellett:

A szegedi kender gyártól számlámat megkaptam és 55 frt tiszta haszon mutatkozik holdanként (az ez évi kender termés után) — az ökor erőt számításba nem véve.

Tehát jövedelmező lenne ezen gazdasági ág, mert ezen csekély 55 frt megkészszerelve lett volna az 1 frt 60 kr. beváltási ár mellett is, ha 1-ször én jobban megműveltem volna a talajt, 2-szor különösen, ha azon rendkívüli szárazság nem lett volna sokkal nagyobb Szengyelben, mint egyebütt.

Azonban fenmarad difficultásnak az 1 frt 60 kr. beváltási ár, mely 2 frt 30 krra hág, ha Maros-Ludas vagy Kolozsvár központtal való gyár létesítéséhez 500—600 holdra aláíró találtatnék.

Ezen adatok a melyek hazarészünkből származnak, a pénzbeli eredményre nézve nyújtanak tájékoztatást.

Ámbar ezen eredmény nem oly rózsás, mint a hogyan itt-ott hallani lehetett, de a számítás tételre ez mindenestre biztosabb és így sem megvetendő jövedelmet mutat.

Kifejezést ad Betegh Sándor ur tovább annak a reményének, hogy kellő számu aláírók találtatni is fognak, mert Erdélynek sok völgye kiszáritott mocsár feneke és száraz keves szénát termő rétje van, az alj földeken kívül, melyek felszakgatva, jobb talajt adnak, mint a Királyhágón tuliak

Ámde nincs a gazdaközönség előkészítve, mert a kender műveléshez ezen földeket még előző évben már fel kellett volna szántani stb

Ezek után tovább szintén annak a véleményének ad kifejezést Betegh Sándor ur, hogy 1895. lenne az előkészítő év és a kikészítő telep 1896-ban létesítették.

Hogy azonban ezen életbevágó fontos ügyhöz maga az érdekelt gazdaközönség is ismételtlen hozzászólhassan, azt megbeszélhesse és egy megállapítandó közös actiot indithasson, Betegh Sándor ur a Maros-Ludas vidéki gazdákat ugyanoda 1895. január 4-én d. e. 10 órára értekezletre hívta egybe; a hol előadandja részletesen a folyó évben 4 hold földön eszközölt kender termelési kísérletének eredményét is

Mi érdekel tekintünk ezen értekezlet elé és nagy a reményünk, hogy hazarészünkből a kender termelés felkarolásának ez nagy lendületet adand.

Sz. Szakáts Péter.

Felhívás az erdélyrészi t. bortermelőkhez!

A magyar nemzet 1896-ban ünnepet ül, nagy ünnepet, a minő ünnepe nem volt még soha: nemzeti létének ezer éves ünnepet.

Tudja ezt már minden magyar hazafi, sőt tudja az egész művelt világ.

Ezen ünnepnek fénypontját egy hazánk fő- és székvárosában: Budapesten rendezendő országos általános nagy kiállítás fogja képezni, a mely által a külföld előtt bemutatva legyen, hogy nemcsak ezer éves multtal dicsekedhetik nemzetünk, de fejlett gazdaságával, iparával, kereskedelmi és közlekedési eszközeivel, valamint tudományos és népevelési intézményeivel stb. stb., szóval összes kulturális tényezőivel, az európai művelt nemzetek között helyett követelhet magának, és ezek közt valóban joggal helyet is foglalhat.

Ezred éves nemzeti létünk s kulturánkat feltüntető eme nagyszabású országos kiállításnak egyik legszebb pontját fogja képezni mezőgazdasága és ebben borászata.

Onnan, a hol hazánk kitünő boraira nemcsak az egész ország, de a külföld figyelme és érdeklődése is ráirányul; hazánk erdélyi része, az egész világon legkitünőbb minőségűeknek elismert szikrázó tűzű boraival, nem maradhat el.

Éppen azért az „Erdélyi pincze-egyesület, erdélyrészi bortermelők szövetekezte” magára vállalta azt a feladatot, hogy a nagy nemzeti-kiállításon hazarészünk borait, gyűjteményes kiállításban (Collective), méltóképpen bemutassa.

Ennek a hazafias feladatának azonban, a melylyel nem önös érdekét czélozza szolgálni, hanem hazarészünk összes bortermelőit, csak ugy felelhet meg az ügyhöz méltóan, ha ebben maguk a bortermelők minél tömegesebb részvételükkel támogatni fogják.

Ki volna hazánkban s ép úgy szűkebb hazarészünkből, a ki nagy nemzeti ünnep sikerét nem óhajtaná? és ki volna hazarészünk bortermelői közül, a ki terményét minél szélesebb körben megismertetni és annak minél jobb áron való értékesítését elérni nem kívánná? Bizonyára senki.

Éppen azért felhívjuk hazarészünk összes bortermelőit, hogy a hazafias czélt egyesítve saját anyagi érdekeik előmozdításával, társuljanak szövetekeztünkkel és járuljanak hozzá saját termelt boraikkal egy olyan imposans erdélyrészi collectiv borkiállítás létesítéséhez, a mely lekösse minden látogatónak a figyelmét s hazarészünk borainak elismerést és még nagyobb kelendőseget biztosítson.

Szövetekeztünk oly módon fogja jelleg és fajok szerint elrendezni az erdélyrészi collectiv borkiállítást, hogy minden egyes termelőnek borai a saját neve alatt állíttatnak ki és bíraltatnak el. A

kiállítási költségek pedig az együttesen való rendezés mellett oly csekélyre reducálódnak, hogy így abban bárki részt vehet a nélkül, hogy nagyobb megterhelésnek tenné ki magát.

Jelentsék be tehát a kiállítani szándékozó termelők, hogy mily fajta borokat óhujtanak kiállítani és a szövetség a továbbiakra megadja a szükséges utasítást; szakértője által pedig szívesen közreműködik a kiállítandó borok megválasztásában, valamint szívesen vállalkozik arra is, hogy azokat a szövetség pinczéjében díjmentesen kezelje és a kiállításra előkészítse.

Kérjük ezek után hazarészünk bortermelőit, a kiknek ezen együttes borkiállításban részt venni hazafias feladatuknak és egyéni érdekükben fekvőnek kell ismerniök, hogy részvételi szándékukat, valamint, hogy hány fajta bort szándékoznak kiállítani, az ide mellékelte ideiglenes bejelentő iven és borítékban, legkésőbb folyó év végéig, szíveskedjenek bejelenteni, hogy az intézkedések jó idején megtehetőek legyenek.

Kolozsvárt, 1894, decz. 18.

Hazafias tisztelettel:

„Az erdélyi pincze-egylet, erdélyrészi bortermelők szövetsége“ 1896-iki ezredéves országos kiállítási bizottsága nevében:

Báró Jósika Gábor, Sz. Szakáts Péter,
elnök. jegyző.

Vegyes közlemények.

— Az idejű dohánytermés és dohánygyáraink. Általában 15—20%-kal volt kisebb a tulságos szárazság miatt az idejű dohánytermés, mint tavaly. Szabolcsban az idén 5 5/2 métermázsa a catastralis holdanként becsomózott átlag, holott a múlt évben 7—8 q közt ingadozott. A beváltás decz. 10-én kezdődött és 1895. febr. 27 ig tart. A szivar- és szivarka-fogyasztás növekvése folytán a szegedi dohánygyárat, mely csakis 500 munkást foglalkoztatott, megnagyobbították. A szentgotthárdi gyárat építik. Egerben egyelőre bérelt helyiségben tanítják a népet szivargyártásra. Mindkét helyen a jövő év folyamán fogják fölépíteni a gyárakat.

— Egerkárók országiszerte. Eleinte csak a herészeket bántották az egerek, de most már a buzavetésekre is rákaptak. Az ország minden részéből vesszük a panaszokat. A szamosmenti és marosvásárhelyvidéki községekben egész Istencsapásává szaporodtak el.

— Nagygyűlés a filloxerairtás érdekében. Bazineban a pozsonymegyei szőlőtulajdonosok rendkívül látogatott gyűlést tartottak. Boruta Pál modori polgármester, mint elnök, öt pontban foglalta össze a határozatokat, melyeket sürgősen fölteszzenek gróf Festetics Andor földmívelési miniszterhez. Ez öt pont a következő: 1. Sem az irtás, sem a gyérités ne legyen kényszerített. 2. Szüntesse meg a miniszter 1892-iki szőlővessző behozatali tilalmát. 3. Engedtesse meg az amerikai vesszők behozatala. 4. Alapítsák a megyében amerikai szőlővesszőiskola oly anyaiskolával, a hol vagy ingyen, vagy csekély árért vesszőket kaphatnának a szőlőbirtokosok. 5. A megye meglevő pénzalapjából kártalaníttassanak azok, kiknek szőlőit hivatalosan kiirtották. A nagygyűlésen sok ingerült vita volt. A megyében általános az elégtelenség a szőlők pusztulása miatt.

— A francia bortermés és a borvám. A „Bulletin de Statistique des Finances“ mostanában közölte a francia bortermést 1894-re nézve. A közrebocsátott adatok szerint a bortermés 11.01 millió hektoliterrel volt kisebb, mint a múlt évben. Termett ugyan az idén 39.053.000 hektoliter meglehetősen jó minőségű bor. A termés előző 10 év átlagához viszonyítva 8.778.000 hektoliter emelkedést mutat. Nem szabad azonban feledni, hogy Franciaországban körülbelül 1 millió hektárnyi területen ugyszólván fiatal szőlők vannak s azok most még jól teremnek; ha azonban a filloxera az új szőlőket is megtámadja — a mire teljes bizonyossággal számítani lehet — akkor a francia bortermelés pár évre ismét csökkenni fog a legjobb esztendő daczára is. A francia borvám-kérdés most erősen foglalkoztatja a bortermelőket és ke-

reskedőket. Azt hiszik, hogy még mindig sikerülni fog jó piacokat szerezni a francia hegyi boroknak, a melyek — a mi a minőséget illeti — semmi kifogás alá nem eshetnek. A homoki borok természetesen gyengék. Franciaország különböző borkertjeiben és pinczéiben a borkészletek mennyiségét a mostani új borokkal együtt több, mint 50 hektoliterre becsülik. Az összes borokból a 10 év-nél öregebb borok mintegy 10 százalékra rugnak. Franciaország idejű bortermésének értéke fölüli van 929 millió frankon.

Piaczi értesítő.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Gabonatőzsde.

A buzaüzlet menete ismét csendes volt gyengülő irányzat mellett. Buza uersékelten kínáltatott, míg a vételkedv is korlátozott alakult. Egyéb gabonaneműek közül rozs bányadt irányzat. Tengeri tartott és 5.75—5.80 forintot jegyez. Zab csendes. Árpában gyenge a forgalom változatlan irányzat mellett.

Hivatalos effektív-árak:

	frtól.	frtig.
Buza	6.66	6.95
Rozs	5.25	5.30
Árpa takarmány	5.60	5.90
„ égetni való	6.25	6.80
„ sörfőzdei	7.15	8.15
Zab	5.90	6.20
Tengeri	5.45	5.55
Köles	6.00	6.60

Határidőüzlet.

A külföldi piacokról szilárdabb árfolyamok érkeztek. Amerikából, daczára hogy a készletek ujabban közel egy millió bushellel szaporodtak, 1/4 cent emelkedést jelentenek és Párisban tartottak az árak Piaczuokon ezeket figyelmen kívül hagyva lanyhán indult az üzlet és a kenyérmagvak árai tovább csökkentek. Kivételt képezett a tengeri és zab, mely tartott irányzat mellett 1—1 krral javult.

Értéktőzsde.

A tőzsde irányzata csekélységgel gyengült. Az ultimóprolongáció nehézségei Bécsben s a bizonytalan politikai helyzet, kapcsolatban a külföldi piacok alacsonyabb jegyzéseivel, nagymérvű realizálásokra adtak alkalmat. A helyi piacon a hangulat szilárdnak mutatkozott s főleg a pénzintézetek iránt nyilvánult élénk vételkedv. Valuták és ércváltók nem változtak.

Vetőmagvak. (Mauthner Ödön tudósítása.)

A közeledő ünnepek folytán a heremag forgalom egyáltalán, de különösen a kiviteli üzlet némileg csendesebb lett. A gazdaközönségnél a szükséglet fedezését illetve, már némi érdek mutatkozik, mely érdeket az idejű rendkívül olcsó árak keltik, és főleg répa magból, miután az idén alacsonynál alacsonyabb áron jegyeztetik, igazán megbízható forrásból eredő, tehát fajazonos és legmagasabb csiraképességű mag, február márcziusi szállításra már nagyobb mennyiségben lett lefoglalva. Vörös lóhere. Kereslete csak az apróbb szemű és legelsőrendű minőségűnek van, míg középminőség tekintetbe sem vétetik. Luczerna ből csakis egészen világossárga színű, nagyszemű magnak van kelendőse. Nyulzopokából egy 50 métermázsanyi, fehér heréből szintén egy nagyobb tétel lón elhelyezve. Muharmagvak ára ismét 1 frttal emelkedett, ellenben búkköny és baltaczim oly üzletellen mintha ezen két magfélélt egyelőre a napirendről letették volna.

Jeg zések 100 kilonként Budapesten:

Luczerna	42—50	frt
Vörös lóhere, bánáti	55—62	„
Vörös lóhere, tiszavidéki	63—68	„
Vörös lóhere, erdélyi	55—68	„
Tavaszi búkköny	6.80—7	„
Baltaczim	11—11 1/2	„
Muharmag	14—15	„

Központi állatvásár.

Bécs. (Szt. Marx) 1894 december 24-én. (Papp György és Vincze tudósítása.)

V á g ó m a r h a. Deczember 24-án felhajtattott, magyar 1587, lengyel 652, német 798, összesen 3037 darab szarvasmarha. Igen élénk üzletirányzat mellett 100 kilonként élőszuliban százalék levonással jegyeztünk: magyar hizó ökör 55—68 frt, lengyel 54—64 frt, német 56—69 frt. Legelő ökör 40—58 frtig.

S z u r ó m a r h a. Decz. 20-án felhajtattott 5116 drb. juh. Kiviteli hizójuh árak páronként 1—2 frttal emelkedtek az élénk kereslet folytán. Jegyeztünk, kiviteli juh 19—25 frt 50 kr., selejt juhok 8—14 frtig, bárányokat 5—10 frtig páronként.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Szenterzsébeti Szakáts Péter.

Segéd szerkesztő: Nagy Kálmán.

HIRDETÉSEK.

Legelő bérbé adás.

A magyar kir. állam kincstár tulajdonát képező nagysármási uradalomban 336 + 364 együtt 700 kat. holdnyi kitünő legelő terület 1895. évi január 21-én délután 1 órakor tartandó árverésen, illetőleg zárt ajánlati verseny útján 1895. év szeptember végéig bérbé fog adatni.

Zárt ajánlatok, 50 kros bélyeggel, és négyszáz forint bánat pénzzel, alólirt hivatalhoz küldendő, illetőleg Nagy-Sármáson adandók át az árverés megkezdése előtt.

Bérleni szándékozók a Nagy-Sármáson (p. és vasut állomás Bál) lévő hivatalnokok utmutatása mellett megtekinthetik a bérbé adandó területeket.

A m. kir. állami bikanepelölőtelep felügyelősége

Torda (Erdély) posta és vasut állomás.

Tisztán kölesönös. Részvényesei nincsenek.

Az összes nyereség a biztosítottak javára esik.

A legnagyobb és leggazdagabb

PÉNZINTÉZET

a világon.

Biztosítéki alapja

907 millió frank.

„The Mutual“

new-yorki életbiztosító társaság.

Alapított 1843

Biztosít emberéletet

legkülönbözőbb és legelőnyösebb módzatok szerint.

Prospektusokkal és tüzetesebb felvilágosítással szolgál az

Erdélyi aligazgatóság

Kolozsvárt, Belhid-u. 16. sz. alatt.

261 (27—x)

CZIMBALOM

erős tiszta csengő hanggal jótállás mellett. Saját gyármányú harmonika, hegedű, fuvola és egyéb hangszer és kellékek jutányos áron kaphatók.

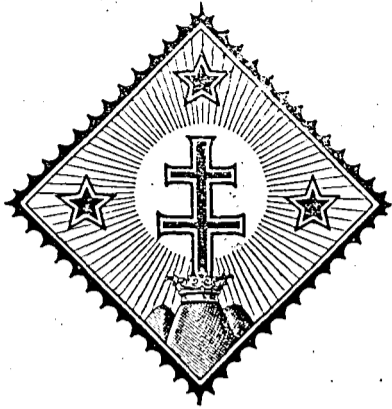
Képes nagy árjegyzéket ingyen küld

VARJÚ KÁRQLY

hangszergyáros, számos arany és ezüstérembirtokosa.

Budapest, VIII., Kerepesi-út 297. 47. sz. (10--52)

201. (52-x)

2-szeres és 3-szoros

t e r m é s e k

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával

érhetők el.

„HUNGARIA“

műtrágya-, kénsvav és vegyi ipar részvény-társaság Budapest.

Herényi Gotthard Sándor Rovara Frigyes

művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete Budapest, V., Alkotmány-utca 31. szám.

A szövetkezet célja: I. Olcsó közvetítés gazdas. felszerelési és fogyasztási cikkek beszerzésénél. II. Mezei gazd. termények legelőnyösebb értékesítése. III. Hitelnyújtás a tagok részére.

Üzleti berendezés.

Sürgőnyezim:
Mezőgazdák, Budapest.
Hiv. óra 1/2 9-11-ig és 2-5-ig.

Áruraktár czime:
M. Á. V. nyugoti pályaudvarán lévő köz-
raktári vállalat XX. számú raktár.

Bizomány-osztály.

Hadseregellátás.
Gabonaeladás.

Erőtakarmányok vétele.
Fedezeti tőzsdei kötések.

Áru-osztály.

Összes gazdasági cikkek a legkiválóbb
minőségben.

Építkezési anyagok.

Gazdasági vasneműek.

Gyapju és hizott marha bizományi ér-
tékesítése.

Vetőmag-osztály.

Mindennemű vetőmagvak megvétele és
eladása. Eredeti külföldi magvak. Here-
magvak bérrostálva.

Gazdasági gép osztály.

M. k. államvas. gépgyára mező-
gazdasági gépeinek szövetkezeti kép-
viselősege.

Adriance Platt & Co. new-yorki

kaszáló, marokrakó és kévekötő gépeinek
kizárólagos képviselőse.

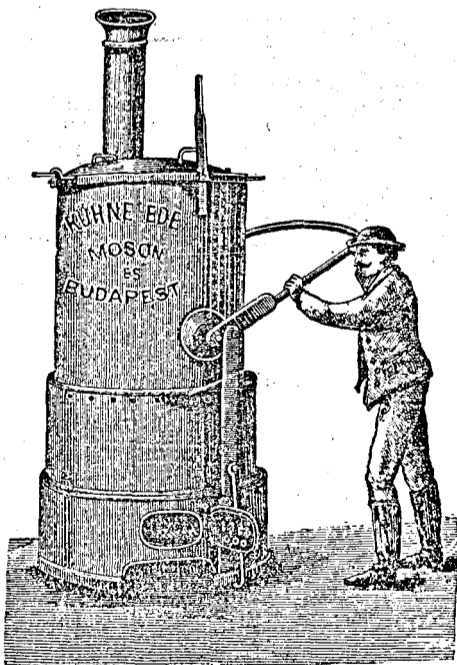
V. Vermorel-féle Éclair-permete-
ző kizárólagos képviselőse.

Csonka Bánki-féle petroleum-mó-
torok mezőgazdasági képviselőse.

Mindennemű kipróbált solid kivitelű
gazdas. gép jutányos beszerzése.

Gazdasági géptelemek, malmok, takar-
mányos és tejes kamarák berendezése.

A szövetkezet alapszabályait és hetenkint egyszer megjelenő „Üzleti Ertesítőjét“ kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldi. 296. (12-13)

1894. évi mezőberényi és martonvásári kiállításokon ismét
első legmagasabb díjakkal kitüntetve.

KÜHNE E.-féle takarmány-füllesztők (Ventzky szabadalma)

melynek kitünősége, gyors működése és könnyű kezelhetősége felől számos magyar gazda
bizonyítványa rendelkezésre áll; továbbá **szecskavágók, répavágók, mor-
zsolók, darálók, járgányok és takarmánykamra-berendezé-
sek** legjutányosabb árak mellett kaphatók

KÜHNE E.

gazdasági gépgyárában, Mosonban.

Főraktár jelenleg: Budapest, VI., Váci-körút 57a. sz.

(saját házában.)

244. (36-36)

EGERESI műtrágya-gyár KRAMMER J.

termékeit. Talajvizsgálatok díjmentesen eszközöltetnek. — Részletes árjegyzékkel szolgál a gyár központi irodája
Budapest, V., Dorottya-utca 9. szám.

202. (52-52)

TARTALOM.

1894.

Hivatalos rész.		Oldal	Oldal	Oldal	
Meghívás az erdélyi gazd. egyesület állatkiállítási és állattenyésztési szakosztály közgyűlésére	20	és Románia között.	43	saság szerződési feltételei	179
Meghívás az erd. gazd. egyesület állatkiállítási és állattenyésztési szakosztály közgyűlésére	26	A tenyésztők és a költetésre szánt tojások kiválasztásáról. <i>Grubicy Geyza.</i>	44	Gazdasági tanulmány. III. Sz. <i>Szakáts Péter.</i>	185
Meghívás az erd. gazd. egyesület alapszabályszerű rendes közgyűlésére	74	Őszi szántás és tavaszi grubberolás.	50	Egy 100 holdas erdélyi birtok okszerű be- rendezése, kezelése és jövedelmezte- tése III. <i>Kolcza Sándor.</i>	186
Meghívás az erd. gazd. egyesület alapszabályszerű rendes közgyűlésére	79	A specialis trágyákról	56	Dicsért őszi barackfajták	187
		A vörös lóhere vetéséről	56	A Földművelésügyi Miniszter bucsu levele az erdélyi gazdasági együlethez	193
		Székelykeresztúri országos tenyészbika- vásár	61	A kolozsmonostori m. kir. gazdasági taninté- zet 25-ik tanévének zárónepélye	193
		A tojások költetéséről és a fiatal csibék neve- léséről. <i>Grubicy Geyza.</i>	62	A vetések állása és a mezőgazdasági állapot	194
		<i>Kossuth Lajos</i> meghalt.	67	Gazdasági tanulmány IV. Sz. <i>Szakáts Péter</i>	201
		<i>Kossuth Lajos</i> életéből	68	A Martin Odile-féle francia rendszerű ba- romfi bizlaló-gép és ketrecz. <i>Grubicy</i> <i>Geyza</i>	202
		<i>Kossuth</i> és a mezőgazdaság.	73	Utastítás a hesseni légy (<i>Decydonia destructor</i>) ellen alkalmazandó óvrendszabályok tárgyában	203
		A zsurló kiirtásáról. „ <i>Falusi Gazda</i> “.	74	Gazdasági tanulmány. V. Sz. <i>Szakáts Péter</i>	209
		Idei állatkiállításunk	79	A lóhertermelés egy veszedelmes ellensége. <i>Páter Béla</i>	210
		Az erdélyi pincze-egylet és az ezredéves ki- állításunk. <i>Morágyi István.</i>	80	Mi a műtrágya?	211
		Maurer „Tökéletes oltógép“ -e. x. y.	80	Üdvözlő felirat az új földművelési miniszterhez	217
		Baltaczim vagy török-herce. <i>Incze Manó.</i>	92	Gazdasági tanulmány. VI. Sz. <i>Szakáts Péter</i>	217
		A szárított szeszmoslók mint takarmány	93	Még egyszer a lóhere-pusztító bogárról <i>Pá- ter Béla</i>	219
		Titkári jelentés 1893-ik évről. Sz. <i>Szakáts</i> <i>Péter.</i>	97	A pulya tyúk. <i>Grubicy Geyza</i>	219
		A szárított szeszmoslók mint takarmány. II.	99	Gazdasági tanulmány VII Sz. <i>Szakáts Péter</i>	223
		A máltai, florenczi és modenai galamb. <i>Gru- bicky Geyza</i>	100	Heremagtermelésünk veszélye. Gr. <i>Teleky</i> <i>Arvéd</i>	224
		Az erdélyi gazdasági egyesület tagjaihoz	105	Gazdasági tanulmány. VIII. Sz. <i>Szakáts Péter</i>	229
		Levél a szerkesztőhöz	105	Uj adat az apionról. Gróf <i>Teleky Arvéd</i>	230
		Tarló vagy fehér répa és pozdor vagy fekete gyökér	106	A buza páczolása üszög ellen	230
		Tavaszi lóvásár Budapesten.	106	Gazdasági tanulmány. IX. Sz. <i>Szakáts Péter</i>	235
		A szavatosság kérdése némely állati kórok iránt Dr. <i>Haller Károly.</i>	111	Határidőüzletek a heremagvagnál. <i>Mauthner</i> <i>Ödön</i>	236
		A répamag áztatása és csiráztatása	112	Egy új előnyös berendezési szeszgyár	236
		A trágya hatása a gyümölcsfák körül. <i>Szász</i> <i>Lajos.</i>	112	Gazdasági tanulmány. X. Sz. <i>Szakáts Péter</i>	241
		Az érdem jutalma.	117	A buza műtrágyázása trágyagipsszel	242
		A peronospora elleni permetezéstről	118	A vetések állása és a mezőgazdasági állapot	242
		Agrar socialismus I.	129	Kolozsvári gyümölcsök a szentpétervári ki- állításán	248
		Permetező gépek bemutatása. <i>Dósa Sándor.</i>	129	Készítsünk almabort.	253
		A kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanin- tézett 25 éves jubileuma	130	Az őszi mély szántásról	260
		A vetések állása és a mezőgazdasági állapot	130	A szőlő trágyázása	266
		Gazdasági tanulmányi kirándulás	137	A földművelési tárcza 1895. évi költségvetése	271
		Agrar socialismus. II.	137	Mesterséges kaszáló alakítása	272
		A komlóról és annak termesztéséről. <i>Ritter</i> <i>Gusztáv.</i>	137	A vetések állása és a mezőgazdasági állapot	272
		Felelet E. E. urnak lapunk szerkesztőségé- hez intézett alábbi kérdéseire	138	Heremag termelési és értékesítési visz- nyok. Sz. <i>P.</i>	277
		A vetések állása és a mezőgazdasági állapot	139	Hogyan táplálkozik a növény s honnan szár- maznak tápanyagai? I. <i>K. A.</i>	277
		Bethlen miniszter bucsuja	145	A fogarasi ménes felozlatása	283
		Gazdasági tanulmányi kirándulás	146	Hogyan táplálkozik a növény s honnan szár- maznak tápanyagai? II. <i>K. A.</i>	283
		A komlóról és annak termesztéséről. II. <i>Rit- ter Gusztáv.</i>	146	Az Erdélyrészi Falka-Vadász Társulat ver- senyei	284
		A biborhere. <i>Cserháti Sándor.</i>	147	A vetések állása és a mezőgazdasági állapot	284
		A komlóról és annak termesztéséről. III. <i>Rit- ter Gusztáv.</i>	153	25 éves jubileum	289
		A hasznos baromfi fajták meghatározásához	154	Ring vagy nem Ring? <i>Mauthner Ödön.</i>	289
		<i>Grubicy Geyza.</i>	154	Hogyan táplálkozik a növény s honnan szár- maznak tápanyagai? III. <i>K. A.</i>	290
		A komlóról és annak termesztéséről. IV. <i>Rit- ter Gusztáv.</i>	161	Az Erdélyrészi Falka-Vadász Társulat ver- senyei	290
		Budapesttől Chicágóig és tovább. <i>Miklós</i> <i>Ödön.</i>	162	A kolozsmonostori m. kir. gazdasági taninté- zet 25 éves jubileuma	295
		Gazdasági tanulmány. I. Szentersébeti <i>Sza- káts Péter.</i>	169	Az erdélyi gazdasági egyesület felirata a tordai bikatelep és fogarasi állami ménes ér- dekében I.	295
		Egy 100 holdas erdélyi birtok okszerű be- rendezése, kezelése és jövedelmezte- tése. I. <i>Kolcza Sándor.</i>	170	A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara jelentése 1893. évről	296
		Bukott nagyságok. <i>Grubicy Geyza.</i>	170	Adat a vajtermelés jövedelmező voltára	301
		Gazdasági tanulmány. II. Sz. <i>Szakáts Péter.</i>	177	Az erdélyi gazdasági egyesület felirata a tordai	
		Egy 100 holdas erdélyi birtok okszerű be- rendezése, kezelése és jövedelmezte- tése. II. <i>Kolcza Sándor.</i>	178		
		„Hungaria“ országos magyar vajkiviteli tár-			

Körültekintés.

Visszapillantás 1893. évre.	
A földművelési ministerium új beosztása	1
Új 29 milliós bank. Ingyen vetőmag. Magya- mezőgazdaság története	49
16. §. leszávazása. Alacsony buzaárak	61
Termés kilátásaink. A millenaris kiállítást rendező nagybizottság ülése. „Hungá- ria“ orsz. magyar vajkiviteli társaság.	117
Hitbizományi és közbirtokossági birtokok sta- tistikája. A gazdasági egyesületek szö- vetsége	123
Terméskilátások Orosz vám és kereskedelmi szerződés. Francia agrár vámkok	153
A földművelésügyi miniszter juhtenyésztésünk érdekében. Gazda kiküldöttek a német tőzsdén. A német tőzsde adó.	161
Egy félelmes vetélytárs. Az orosz vámszerző- dés hasznának első jele Tanuljunk mi is. A gazdahitel	253
Juhhus fogyasztás a hadseregnél Ausztráliai juhhus import Gyapjuaukeziók. Mező- hegyesi gazda kongresszus	259
Országos gazda-kongresszus. Szüreti kilátása- ink. Védekezés a gommose baczilaira ellen. Lóhermag termésünk és áraink.	265

Önálló cikkek.

A lóhermagról. Gróf <i>Teleky Arvédnek</i> a gazda- tanácsban tartott felolvasása.	2
A gazda hitel	7
Vonatkozás a „Keresztezzünk“ című cikkre <i>Grubicy Geyza</i>	8
Új barni rózsá-alma (Daapp.)	9
Az 1893. XXIII. t. cz. életbe lépte	13
Egy- de alapos tapasztalat a bivalról. <i>Ugron</i> <i>Zoltán</i>	14
Háromszék-megye gazdasági életéből. <i>Incze</i> <i>Manó</i>	15
Az állatbiztosítási törvényjavaslat tervezetek. I. <i>Kis Emil</i>	19
Szabad-e cukorrépa alá műtrágyákkal trá- gyázni?	20
Felhívás és kérelem a kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet egykori hall- gatóihoz	20
Az állatbiztosítási törvényjavaslat terveze- tek. II. <i>Kis Emil</i>	25
Egy fontos lépés az erdélyi fajta szarvas- marha tenyésztése érdekében. <i>Incze</i> <i>Manó</i> .	26
A magyar, az aylesbury, a rouéni és a pe- king kacsá. <i>Grubicy Geyza.</i>	26
Felhívás a gazdaközönséghez!	27
Az állatbiztosítási törvényjavaslat tervezetek. III. <i>Kis Emil.</i>	31
Lóhere és lucerna versenye	31
Az állatbiztosítási törvényjavaslat tervezetek. IV. <i>Kis Emil.</i>	37
A gazda-hitel.	37
Kereskedelmi és vámszerződés monachiánk	

	serlet a Larzac birkákkal. — Értésítés. — Olcsó körutazás Konstantinápolyba és Athénbe. — Mesterséges haltenyésztés Erdélyben. — A francia borvámok	4
	Gyászhirok. (Göndöcs Benedek és Szkorei Boér Sándor) — Mezőgazdasági hitelintézetek Angliában. — Vegyikísérleti díjak. — A buzabevitel Franciaországban. — Gazdasági kiállítás Berlinben. — Gazdasági kiállítás Párisban. — Gazdasági válság Görögországban. — Szomorú képek Anglia mezőgazdaságában. — Az új bortörvény életbe lépett. — A vetések állása és mezőgazdasági állapot. — Szarvasmarhák eladásának és vásárlásának közvetítése	10
	Arankás heremagvak forgalmának eltöltése. — Szeszfőzői tanfolyam. — A szarvasmarhák ára Svájcban emelkedőben van. — „Amaltheia tej.” — A berlini tőzsdebizottság javaslatai — Gazdák figyelmébe. — Szarvasmarhák eladásának és vásárlásának közvetítése	15
	Találkozó. — A k.-monostori tanintézet hallgatóinak száma. — A kolozsmonostori gazdasági tanácsadó intézmény. — Országos vásár lesz Székely-Keresztúron. — Tűz- és állatbiztosítás Bajorországban. — Állami állatbiztosítás Svájcban. — Mezőgazdasági pályadíj. — Istálló-kényszer a fővárosi marhavásárokon. — Bor- és szeszkiállítás Szatymazon. — A világ sörgyártása. — Kertbirtokosok figyelmébe — Szarvasmarhák eladásának és vásárlásának közvetítése	21
	Gyászhir. — Erdélyrészi lovaregylet. — Kötelező védekezés a peronospora ellen. — Lókiállítás Bécsben. — A cselédváltások. — Baromfi-szállítmányok vasuti szállítási díjkezdménye. — Londoni főkonzulunk gazd. jelentése. — Borászati kiállítás Millanóban 1894-ben. — Mezőgazdasági hitelban Bulgáriában. — Gazdák figyelmébe. — Szarvasmarhák eladásának és vásárlásának közvetítése	27
	Gyászhir. — K.-monostori gazd. tanintézet 25 éves jubileuma. — Borkivitelünk és a mesterséges borookról szóló törvény. — Gibraltar kereskedelme Ausztria és Magyarországgal. — A keleti körutazás programja. — A „Hungária” műtrágya-gyár pályadíja. — Tejgazdaság. — Kerestetik 50 q. zászlos-zab. — Kertbirtokosok figyelmébe. — Szarvasmarhák eladásának és vásárlásának közvetítése	33
	A vetések állása és a mezőgazdasági állapot. — A székelykeresztúri országos bika-vásár. — Országos növénytermelési állomás létesítése. — Ausztria és Magyarország állatkereskedelme. — Irország baromfiállománya. — Állatbehozatali tilalom Oroszországból. — Magyar lovak Kelet-Indiában — Hesszeni légy az Alföldön. — Gazdák figyelmébe. — Kerestetik 50 q. zászlos-zab. — Tavaszbiükköny eladó	39
	Szerkesztőségünk által kitűzött pályakérdés-re. — Erdélyi gazd. egyesület heremag-tisztító raktára — A fedezés alá vitt kanczák állatorvosilag megvizsgálandók. — Tavaszbiükköny Budapest. — Állatbiztosító egyesület Alsó Szöcsön. — Miniszteri biztosok a gazdasági tanintézetek vizsgáin. — Gazdakör alakítás. — A német gazdasági egyesület közgyűlése. — Amerika almakivitele. — Gulyaárverés	45
	Miniszteri kiküldetés. — Franciaország pékjei és a magyar liszt. — Sertésbevitel engedélyezése Kőbányáról egy német piacra. — Nemzetközi gyümölcskiállítás. — Tanárok fizetése. — A bortörvény végrehajtásának gyorsítása. — A fogyasztási cikkek árcsökkenése. — Tojásbevitelünk Németországba. —	

	Regale-váság. — Megyei gazdasági bizottságok — A magyar államvasutak múlt évi forgalma	50
	Szőlődezsaváltás leírása. — A földművelésügyi ministerium számvevősége. — Pályázat erdősítési jutalmakra. — Kincstári homokterületek felosztása. Mennyi olasz bor jött Magyarorszába 1893-ban? — 1893. évi cukorrépa magtermelés — Borászati gépek kiállítása — Intézkedések a filloxera ellen — A vetések állása Franciaországban. — Ausztrália 1894. évi termése. — Az Ausztria és Magyarország s Románia közt kötendő vámszerződés. — Tauffer Ferencz utóda főárjegyzéke. — Hungaria kénsv. és műtrágyagyár árjegyzéke	57
	A vetések állása és a mezőgazdasági állapot márczius hó elején. — Fogatos szőlőművelő eszközök versenye. — A mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók nyugdíjintézete. — Állami kedvezmények és a kisipar	63
	A gyászoló Kolozsvár — Történelmi tárcza-napló. — Erdélyi lóhere és luczerna termelése. — Tanítók a gyümölcstermelő tanfolyamokon. — XVIII. Nemzetközi baromfi és madárkiállítás	69
	A sétabotra alkalmas fák kivitele Amerikába. — Mezőgazdasági munkások. — A kertészeti kiállítás az ezredéves kiállításon. — Székely munkások nevelése. Tavaszbiükköny. — Az udvarhelyi háziiparegylet választmányi ülése. — Szabályrendelet a peronospora ellen. — Sertéseink a berlini piacon	75
	Felhívás len, illetve lencse termelési kísérletre — Erdőéri szakiskolai növendékek alkalmazása. — Bernáthfalvi és Földvári Földváry László. — Gazdatisztek és erdészek segély s nyugdíj-egyesülete. — Kivételes kukorica díjszabás — Gyümölcs-csemetek kiosztása. — Juhkivitelünk Franciaországba. — Szőlőoltási tanfolyamok	81
	Vegyikísérleti állomás — Mezőgazdasági bizottság Fiumében — Élőjuhok kivitele Franciaországba — Magyar gabona és liszt kivitel Svájcba. — A Vasuti és Közlekedési Közlöny. — Kovácsy Sándor sertés tenyésztete. — Kedvezmény a telepéseknek. — A marhavész ellen. — A telefon terjedése hazánkban	93
	Gyászhir (Gluzek Gyula, a mezőhegyesi ménesbirtok igazg., a Ferencz-József rend lovagja) — Nagy munkáshiány Háromszék vármegyében	101
	Gyászhir. — A méhészet az ezredéves kiállításon — Szolnok-Doboka vármegye szarvasmarha tenyésztése. — A szőlők megújítására alkalmas mód. — Az abavenin tartalma — A legújabb cukorcartel. — Magyar liszt bevitel Franciaországba — Lapkésés	107
	A kiállítás szőlőszeti csoportjának programja — Figyelmeztetés. — Utmutató az állandó gazdasági tudósítók számára. — Mezőgazdasági kamarák Poroszországban — Vajkiviteli társaság. — Szőlőfásoltás	113
	A jövő héten tartandó országos vásárok. — Az E. M. K. E. nagygyűlése Tordán. Jutalomdíjak adományozása. — A nm. földművelésügyi minister. — Az állatdíjszabás reformja. — A párisi juhpiacra Magyarországi juhok. — A sárvári m. kir. tejgazdasági szakiskola. — A mezőgazdasági csoportok épületei. — Gyümölcsbor készítés Beszterce-Naszódmegyében. — Az állategészségügy állapota	118
	A jövő héten tartandó országos vásárok. — Gyümölcsfeldolgozó gépek kedvezményes áron — Grünbaum Mihály a filloxera és peronospora irtó szer feltalálója. — Az állategészségügy állapota.	

	1896-iki ezredéves kiállítás. — A mezőgazdaság és erdészet az 1896-iki ezredéves kiállításon. — Szarvasmarha kivitelünk Svájcba — Szőlőoltó részvénytársaság. — Szőlőbiztosítás. — A A gyapjувásár Losonczon. — A szarvasmarha behozataltól nem kell tartani. — A száj és körömfájás Franciaországban. — Kirándulás Magyar-Óvára — A „Hungária” műtrágya, kénsv. és vegyi ipar részvénytársaság melléklete	124
Jövő	héten tartandó országos vásárok. — Pályázati hirdetés. — Magyar közgazdasági társaság. — A gabonaárak hanyatlása. — A hesszeni légy inváziója. — Fűkaszázó géppróba. — A berlini gyapju actio. — Gyümölcsimport Európába a Capföldről. — Mayfart Ph. és társa — Umrath és társa budapesti gazd. gépgyárának melléklete. — Az „Erdélyi Gazdasági Egyesület” állatkiállítási és állattenyésztési szakosztálya	131
Jövő	héten tartandó országos vásárok — Lapunk t. pártolói. — Felhívás — Képviselők kirándulása Mezőhegyesre. — A nagyobb birtokok parcellázása. Szőlőoltási tanfolyam Léván. — Új kálitelepek — Ausztriai hus behozatal. — Amerikai dísnózsir. — A magyar közgazdasági társaság	139
Jövő	héten tartandó országos vásárok. — Egyesült magyarhoni üveggyárak részvénytársaság — Peronospora — A bábolnai méntelep áthelyezése. — Rozsakiállítás megnyitása	147
Jövő	héten tartandó országos vásárok. — Pályázati hirdetés. — A Hungaria vajkiviteli részvénytársaság — Elpusztult szőlőterületek kihasználása komló természet által. — Szőlő-zöldoltási tanfolyam Nyitrán — Kassai gyapjувásár. — Állatbiztosítási szövetkezet. — Kötelezett sertésbiztosítás. — Előfizetési felhívás. — Kwizda Ferencz János-féle cég	155
Jövő	héten tartandó országos vásárok. — Selyemipar Aradon — Állatbiztosítási szövetkezet. — Hajósható esaternák az Alföldön. — Keleti marhapestis Oroszországban.	163
Jövő	héten tartandó országos vásárok. — Szaktanácskozmány a földművelésügyi miniszteriumban. — Minta kenderáz-tató Szebenmegyében. — Gyümölcskiviteli társaság Kecskeméten. — A borvám — Románia termése. — Az aradi gazdasági egyesület a hesszeni légy ellen. — A tarnóczy tüztöltő- és gépgyár. — Hungaria országos magyar vajkiviteli részvénytársaság. — A londoni Lawes-féle vegyészeti részvénytársaság.	171
Jövő	héten tartandó országos vásárok — Állatkiállítási épületek égése. — Kertészeti tanintézet Budapesten. — Állatkiállítás és vásár — Szarvasmarha kivitelünk Svájcba. — Árpa- és komló kiállítás Berlinben. — A juhok kivitele Magyarországból 1893-ban. Tulajjavító szövetkezetek. — A „Hungaria” műtrágya részvénytársaság. — A triesti általános biztosító-társaság	179
Jövő	héten tartandó országos vásárok. — Peronospora ellen való védelemről szóló szabályrendelet. — Gabona vásár Bécsben — Kisbirtokosok gazdasági és háziipar kiállítása Martonvásáron. — Budapesti gyapjuaukczió — Románia termése. — Dongafa kivitelünk Franciaországba. — Gyümölcskiállítás Szt. Pétervárott. — A primási birtokok bérbeadása — Árpavásár Galgócán	188
Uj	földművelésügyi minister. — Jövő héten tartandó országos vásárok. — Próba mezőgazdasági gépekkel. — Kertészeti kiállítás Nagyváradon. — Árpa kiállítás Boglárán. — Magyar selyem kúlföldön. — Rosz termés Romániában.	

	Oldal		Oldal		Oldal
— Lisztkivitelünk Franciaországban. — Gyümölcs vásár. — Az idei bortermés Olaszországban	197	Lóárverés Budapesten. — Katonai szállítások. — Felhívás. — Gyapjuaukczió Budapesten. — Árpakivitelünk Nyugat Európába. — Kukoriczakár felvétel.	243	Őrségi törvény életbeléptetése. — Szűret külföldön. — A szentpétervári nemzetközi gyümölcs- és borkiállítás. — Magyar borkereskedők Olaszországban. — A berlini árpakiállítás. — M. Ö urnak Budapest	285
Jövő héten tartandó országos vásárok. — Pályázati hirdetmény. — Országos sörárpa kiállítás és vásár. — Hazai gyümölcsészetünk és a szentpétervári kiállítás. — Szőlő- s borgazdasági tanfolyam. — Talpfatelítő-telep Ungmegyében. — Állatlétszám Németországban s nálunk. — Ószibarack-gyűjtésmény kiállítás Székes-Fehérváron. — A francia borpiacszól. — A nagy-szőlősi szőlőbirtokosok szövetkezete. — Szőlőoltási czélokra szolgáló használt parafadugók vámentessége. — Az országos baromfi-tenyésztési egyesület köréből. — Gyümölcs vásár és kiállítás Nyitrán	204	Tenyésztésre nevelt bikák értékesítése. — Hibaigazítás. — Őszi gyümölcs vásár a Közletken. — Községi hitelszövetkezetek Nyitramegyében. — Ménvásárlás az állam részére. — Ménló-kiállítás s vásár. — Mótorkocsik versenye. — Lépfene és sertés védőoltás	249	Heremag tisztítás és értékesítés. — Uj borászati felügyelők. — Répaháboru Csehországban. — Árpakivitelünk veszedelme — Osztatlan közlegelők felosztása. — Lókiavitel Belgiumban. — Takarmányneműek olcsó szállítása. — A magyar gyáripár újabb nagy diadala	291
Jövő héten tartandó országos vásárok. — Szállítsunk a hadseregnek. — A vetések állása és a termés eredménye a külföldön. — Idei gyümölcstermelési kilátásaink. — A kukoricza- s répatermés. — Állami amerikai szőlővesző- és oltványszaporító szőlőtelep Erdélyben. — Szabályrendelet a peronoszpóra ellen. — Állami utak és gyümölcsfa termelés. — Orvosság a méhszurás ellen.	212	Tenyésztésre nevelt bikák értékesítése. — A kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet 25. évi jubileuma — Kérelem a gazdaközönséghez. — Az állami telepekről eladó amerikai szőlőveszők. — A gabonafélék származása. — A rovarok, mint a betegségek terjesztői — Budapesti gyapjuaukczió. — Földmives iskola megnyitása. — A filloxera az országban — Gyorsműködő takarmány füllesztő. — Kühne Ede	255	A buza árhanatlása és okairól. — Magkereskedők és vásárlók figyelmébe. — Orsz. kataszteri felmérés 1895-ben. — A németek az amerikai marhák importja ellen. — A Fertő lecsapolása — Bizományi értékesítés Bécsben	297
Jövő héten tartandó országos vásárok. — Őszi lóvásár Budapesten. — Oroszország gabonatermése. — Méhészeti kiállítás. — Takarmánykivitelünk Romániába. — Kikötők versenye. — Gyümölcs vásár és kiállítás Nyitrán. — Filloxera zárlatok. — Szőlők állása. — Az Erdélyrészi Kárpát-egyesület. — Kühne E. mosoni gazdasági gépgyáranak főárjegyzéke.	219	Az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányi gyűlése. — Díjkedvezmény takarmányneműek szállítására — A komlóültetvények állapota a külföldön. — Szőlők állása a külföldön. — Művajtörvény Olaszországban. — A komlótermelés. — Őszi lóversenyek — Olaszország borkivitele az utolsó három évben — Gyümölcskivitel Magyarországból	261	A földmívelésügyi miniszter a műtrágya-gyárban. — Bortermelés és gyümölcs-export. — A francia bor vámkérdése. Filloxera zárlatok. — A börzeadó Ausztriában. — Amerika és a magyar donga versenye. — A magyar és osztrák sertéskereskedelem 1897—1894-ig	303
Jövő héten tartandó országos vásárok. — Kérelem. — Tenyésztésre nevelt bikák értékesítése. — Gazdasági tudósítás. — Az ecse di lóp lecsapolása. — Eladó csemege szőlő	225	Az idei komlótermelés. — Felirat a dézma-kárpótlás kiszolgáltatása ügyében — Baromfikiállítás Pozsonyban. — Az italmérési jövedék reformja iránt. — Vámkonfliktus Franciaországgal. — A magyar bor diadala	267	A mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók ülése. — Mezőgazdasági gépek szállítása. — A világ cukor produkciója — Az idegen borok beözönlése. — Pályázati hirdetmény	310
Jövő héten tartandó országos vásárok. — Pályázat. — Czukor-exportunk Észak-Amerikába. — Nem izlik az olasz bor. — A szőlő veszedelme Stuttgart vidékén. — Nemzetközi baromfi kiállítás Debreczenben. — A szent-pétervári nemzetközi gyümölcs-kiállítás. — A svájci kormánytanács intézkedése a filloxera ellen — Őszi lóvásár Budapesten.	231	Magas látogatás a kmonostori tanintézetnél. — Gyászbir. — Ujhitelintézet Kolozsvárt. — A szesz monopolium. — Átmeneti intézkedések a sommás eljárásra nézve. — A szent-pétervári nemzetközi gyümölcs- és borkiállítás. — Erdélyi székely fiuk erdészeti szakiskolája — Árpakivitelünk szeptemberben. — Uj salétromsavas telepek. — Gyümölcsbor Franciaországban — Baromfikiállítás Debreczenben — Idei komlótermelés	273	Gyászbir. (Idősb Rucska János) — Kérelem a lóhermag termelő gazdákhöz. — A bábolnai m. kir. ménésbirtok. — Mezőgazdasági biztosítás. — A földmívelésügyi miniszterium új ügyosztálya. — Juh és gyapju kivitelünk. — Italmérési engedély nélkül való kimérés. — Gyümölcsbehozatal Amerikából	315
Jövő héten tartandó országos vásárok. — Telepítési törvény Dániában. — A szőlő betegsége Franciaországban. — Az algyógyi m. kir. állami székely földmives iskola évváró vizsgálatai. — Lótenyésztési jutalomdíjak. — A filloxera Alsó-Fehérmegyében — Magyar selyem a lyoni kiállításon. — Baromfikiállítás Lőcsén. — A németországi juh-tenyésztés hanyatlása	236	A kmonostori gazdasági tanintézet 25. jubileuma. — Az „Algyógyi m. kir. állami gróf Kuun Kocsárd székely földmives iskola“ évváró vizsgája. — A fogarasi ménés felosztása. — Pályázat gazdasági egyleti titkári állásra — Filloxera zárlatok. — Közletek Zsebnaptár és Évkönyv 1895. évre. — Állami birtokok eladása. — Kertészeti kiállítás Nagyváradon. — A magyar selyem a lyoni kiállításon. — Juhkivitelünk Franciaországba	278	Kinevezés. — Sertés-exportunkk határozott emelkedése. — A vörös heretermés Észak-Amerikában. — Prága város fekéliának értékesítése — Nemzetközi szesz kiállítás — Filloxera zárlat. — Dongakivitelünk Franciaországba. — Szalastakarmány behozatala Galicziából. — A petroleum-motorok. — Munkáskérdés — Kiállítás	321
		Visszaélések a borvámval. — A mezőrend-		Gyászbir. (Idősb losonczy gróf Bánffy Miklós.) — Földbirtokosok figyelmébe. — Mezőgazdasági mozgalmak. — A földárának hanyatlása Magyarországon. — A mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók ülése. — Magyarország borszükséglete. — Gyümölcsfacsemeték. — Független Ujság	327
				Az idei dohánytermelés és dohánygyáraink. — Egerkárók országszerte. — Nagygyűlés a filloxerairtás érdekében. — A francia bortermés és a borvám	333

579. sz.

1894.

Nagyméltóságu Miniszterelnök úr!

Kegyelmes Urunk!

Midőn az ország erdélyi részeiben és a csatolt részek területén a megszüntetett úrbéri dézmák kárpótlásánál visszatartott összegek kiszolgáltatásáról szóló 68 r. szám alatt beadott törvényjavaslat megjelent, minden esetre elismerő hálával vettük tudomásul, hogy a magas kormány az általunk 1880-ban és 1892-ben kérelmezett érvek igazságáról, jogoságáról, a csekély elenyésző akadályok ellenére, meggyőződött s az orvoslás eszközeit és módját a törvényhozásnak javaslatba hozta.

Mert ezzel kimondotta, hogy az erdélyi volt földesuraknak *elvitázhatalan törvényes joguk van* ahhoz:

1-szor, hogy az általuk, a királyi kincstártól, haszonbérben tartott tized részükre kárpótoltassék;

2-szor, hogy az úrbéri tized kárpótlásnak — az évi nyers hozadéknak — illetéktelenül levont egy hatoda nekik kiszolgáltatassék, mivel ez az egész országban így alkalmaztatott;

3-szor, hogy az úrbéri tized kárpótlási tőkék után 1848 július hó 1-étől 1858-dik évi szeptember hó 15-éig járó, de ki nem fizetett, 10 évi, 2 havi, 15 napi kamatok a jogosultaknak kiszolgáltatassanak.

Sőt nagy meglepedésünkre az indokolásban határozottan hangsúlyoztatik az is, hogy a kárpótlás általános rendszeréből tulajdonképen az következnek, hogy a törvényjavaslat második és harmadik §§-aiban említett tized kárpótlási tőkéknek a jövedelem megszünte idejétől folyó kamatok is kárpótoltassanak.

Sajnos azonban, hogy az indokolás második részében azon okból, minthogy a jövedelem megszünte óta 46 év telt el és az ezen időre járó 5%-os kamatok már a tőke kétszeresét is fölülmulnák, mely kamatösszeg ügyelembe véve a már minden irányban fokozódó szükségleteinket, államháztartásunkra csaknem elviselhetetlen terhet hárítana s mert a szóban levő jövedelmeknek kárpótlás nélkül való megszüntetését a tételes törvény erejével felruházott nyilt parancs mondotta ki és így ezen jövedelmek kártalanítására eddig törvényes igény nem létezett, a méltányosság követelményeinek vél eleget tenni a törvényjavaslat, ha most a kérdéses kárpótlási tőkének, a multa vonatkozólag minden kamat nélkül való kiszolgáltatását elrendeli.

Az indokolás ezen második része az első részben kimondott jogosság, igazság és folytonosság elismerésével szembe állítva elenyészik s engedje meg Nagyméltóságod, hogy a felhozott érvekre észrevételeinket, tiszteletteljesen megtegyük.

Mi nem hisszük, hogy a 46 évi kamatok kifizetése nem háritana terhet az államra, de nézetünk szerint a magyar állam háztartásának 1890—91—92-dik évi zárszámadásai oly örvendetes felesleget mutatnak ki, hogy ezen 46 évi kamattöbblet, valamint a 10 évi elvont kamattöbbletnek kamatja is végösszegében csekélységénél fogva számításba nem jöhet, de ha jöhetne is, nem tartjuk sem jogos, sem méltányosnak, hogy az erdélyi volt földesúraktól megtagadják törvény által biztosított jogos követeléseik kifizetését, mert a törvényjavaslat érvelésével szemben, hogy a szóban levő jövedelmek kárptólás nélkül való megszüntetését a tételes törvény erejével felruházott nyílt parancs mondotta ki és így ezen jövedelmek kártalanítására eddig törvényes igény nem létezett, legyen szabad hivatkoznunk az 1848-dik évi Kolozsvári VI-dik t.-cz. 1. §-ára és a pozsonyi IX. t.-cz. 1-ső és 2-dik §§-aira, melyek a következőleg intézkednek :

1. §. A törvényhozás a magyar földesurak kármentesítését a nemzeti közbecsület védpajzsa alá helyezi.

2. §. Ő Felsőge a földesuraknak akkénti kármentesítése iránt, hogy az eddigi urbéri tartozásokkal felérő tőke részükre a közállomány által hiány nélkül kifizettessék a legközelebbi országgyűlésnek részletesen kidolgozandó törvényjavaslatot fog magyar ministeriuma által előterjeszteni.

Ezen törvényben, még pedig a nyílt parancs megjelenése előtt 10 évvel, a teljes kártalanítás lett kimondva. Az erdélyi volt földesurak ezen törvényre támaszkodva, a mint az indokolás is beismeri, a nyílt parancs közzététele után haladék nélkül felség-folyamodványt adtak be az iránt, hogy a nyílt parancs által az idézett törvények világos intézkedéseivel szemben okozott sérelmeik orvosoltassanak és azóta folyton (1879—1884—1888—1892-ben) sürgették sérelmeik orvoslását.

Okai ők annak, hogy az 1848-dik évi IX-dik t.-cz. 2-dik §-ában kilátásba helyezett törvényjavaslat az 1848-dik évi július 2-án összehívott országgyűlés elébe nem terjesztetett? Okai ők annak, hogy sérelmeik orvoslására a sor csak 46 év eltelte után került? Méltányos és jogos-e az, hogy ők oly érzékenyen károsittassanak azért, mert jogos kérelmeik annyi év alatt elintézetlenül maradt?

Az előadottak szerint a teljes kárptólást kimondó törvény létezett, csak hogy a nemzeti érdek ellenes befolyás alatt kelt nyílt parancs, azt tekinteten kívül hagyta.

Ennélfogva a jelenlegi hazafias kormány és törvényhozás feladata a nyílt parancs megváltoztatásával az 1848-dik évi IX. t.-cz. intézkedéseinek érvényt szerezni, annyival is inkább, mert a zárszámadások szerencsés eredményei szerint ezen elenyésző csekély teher az egyensúlyt nem zavarja meg.

Észrevétel nélkül nem hagyhatjuk a törvényjavaslat 4-dik §-ában tárgyalt s a visszatartott 10 évi, 2 havi, 15 napi kamatoknak mikénti kifizetésére vonatkozó indokolását sem, mely szerint:

»Ennek a kamatösszegnek az eredetileg kiszolgáltató kárptólási tőke 30%-ával való megállapítása, főleg a számítás egyszerűsítése végett hozatik javaslatba, minthogy az a kamat jövedelem időszakonként változó adólevonásokkal volt terhelve, mely adólevonásokat, ha a kamat nem ily általán-összegben szabátnék meg, tételenként érvényesíteni kellene.«

Mi azt hisszük, hogy ezen javaslat nem a kiszámítás megkönnyítéseért kívánta ezen tételt alkalmazni, hanem azért, hogy az államra kevesebb teher háruljon, annyival is inkább, minthogy tudomásunk szerint az erdélyi urbéri dézma-kárptólások kötvényeitől mindig változatlanul 7%-os szelvényadó vonatott le, tehát ennek levonásával ép úgy lehetett volna az eredetileg megállapított tőkének az igazságnak megfelelő %-át javaslatba hozni.

Ezen állítás igazolásául, hogy a convertálásig a 7% adó változatlanul állott fenn, hivatkoznunk az 1862-dik év december 23-án 68,429. sz. alatt és 2445. sz. alatt kelt cs. kir. pénzügyministeri rendeletekre, melyek 1863 január 1-én léptettek életbe, az erdélyi dézma-kárptólási tőkék kiszolgáltatója pedig az 1863. évi január 1-je után vette kezdetét, tehát ezzel igazoltuk, hogy nem változó jövedelmi adó létezett.

Bármennyire méltányoljuk az állami pénztár kiméltetését, de az csak addig terjedhet,

a meddig az egyes polgároknak — jelen esetben az 1848-dik évi törvényekkel biztosított — jogai nem sértetnek meg.

Felszólalunk pedig a 10 évi, 2 havi 15 napi kamatoknak, az eredetileg kiszolgáltattott kárpótlási tőkéknek csak 30%-ával való megállapítása ellen azon okból, minthogy ezen megállapítás által az erdélyi volt földesurak minden 105 frt kötvény után, a mint következő példából kitetszik, 18 frt 33 krral károsítatnak meg.

Egy 105 frtos osztrák kötvény után a 10 évi, 2 havi, 15 napi 5%-os kamat teszen	53 frt 59 kr.
Ezen összegből levonandó 7% szelvény-adó	3 frt 76 kr.
Marad a földesurat illető kamat	49 frt 83 kr.

A törvényjavaslat szerint pedig a 30% teszen 31 frt 50 krt, a mi csak mintegy hat évi kamattérítésnek felelne meg, holott a 10 évi, 2 havi, 15 napi kamat a fenti példa szerint 49 frt 86 krajczárt tesz ki és így kereken 50% felel meg a 30% helyett, annyival is inkább, mert azon 10 évi kamat 1858-ban illette a birtokosokat, mely 36 év óta volt az állam javára benn tartva.

Az erdélyi volt földesurak érzékenyen károsítatnak az arendális dézma-kárpótlásnál is az által, hogy az urbéri-kárpótlás $\frac{1}{10}$ -de vétetett dézma kártalanítási kulcsul, még pedig úgy, hogy annak fele adassék az államnak azért, mert a volt földesurak ezen dézma után az államnak árendát fizettek — habár ezen árenda az 1545-dik évi augusztus hó 25-én Erdélyben tartott országgyűlés határozata szerint a szedett dézma valóságos értékének csak tizenegyed részét tette, tehát az árenda nagyon csekély volt és inkább csak a jog elismeréséért fizettetett. a mint ezt az indokolás is elismeri, hogy az sem elvehető, sem felemelhető nem volt és az egész árenda összege az erdélyi részekben Kolozs-, Szolnok-Doboka-, Torda-Küküllő-, Alsó-Fehér- és Hunyadmegyékben hivatalos adatokból szerzett számítások alapján 15,000 magyar forintban van kitüntetve, mely az erdélyi fejedelmek asztalpenze gyarapítására lett kiszolgáltattva s továbbá, mert azon árendális községekben az állam bárány- és méh-dézmát szedett, mely az 1847-dik évi VII. t.-cz. 9. §-a értelmében ott, a hol a bárányok és méhkosarak száma a 10-et nem érte el, minden bárány után négy és minden méhkosár után hat krajczárt p. p. kellett dézma fejében fizetni, — a másik fele pedig javaslatik a volt földesuraknak adatni, kik az összes termények $\frac{1}{10}$ -ed részét szedték.

De nem szólalunk fel sem a megállapítás, sem a megosztás ellen, mert 46 év eltelte után tanuk által nem lehetséges constatálni, sem a volt földesurak által élvezett dézma értékét, sem pedig az állam által szedett bárány- és méh-dézma mennyiségét; azonban szükségesnek tartjuk megismertetni, hogy ezen felosztás alapján mennyivel kárpótoltatik egy catastrális hold földnek dézmája, a mi csekélységénél fogva nem kártalanítása, hanem megkárosítása a volt földesuraknak.

Erdélyben az első osztályu községekben egy catastrális hold föld 23 frt 10 krral p. p., a II-od osztályu községekben 20 frttal, a III-ad és IV-ed oszt. községekben pedig 16 frt 40 krral p. p.-ben, középzsámítással tehát Erdélyben egy cat. hold föld 20 frt p. p.-zel kárpótoltatott.

A 20 frtnak egy tizede, azaz 2 frt teszi a dézma tőkét, melynek fele azaz 1 frt p. p. illeti meg a volt földesurat. E szerint egy holdnak dézmája 1 frttal p. p.-ben kárpótoltatik, a mi más szavakkal azt teszi, hogy 1848 előtt Erdélyben egy holdnak évi dézmája csak 3 kr. p. p. vagy 5 $\frac{1}{4}$ kr. o. é. felelt meg, a mit Erdélyben senki sem hisz el, de el kell fogadnunk ezt az összeget is, minthogy alkalmasabb expediens nem áll rendelkezésünkre.

De hozzá kell adnunk azt, hogy ha a 46 évi kamat is, mely a 7%-os szelvény-adó levonása után 2 frt 21 krt teszen o. ért.-ben, szintén kárpótoltatnék és a kamatokat is tőkének tekintenénk, akkor is egy cat. hold föld dézmatőkéje csak 3 frt 26 krral volna kárpótolva, a mi egy évi 16 $\frac{1}{4}$ o. é. krnyi dézma hozadéknak felel meg, a miről az Erdélyben még életben lévő felszabadultak azt mondauák: »Boldogok lettünk volna mi, ha egy cat. hold földnek évi dézmáját 16 $\frac{1}{4}$ o. é. krral megválthattuk volna«, miután nem ritkán fordult elő az az eset, hogy egy holdnak évi dézmája egy köből buza volt, mely 1848 előtt is 3—4 frt p. p. képviselt.

Teljes elismeréssel, sőt hálával kell felemlíteni az indokolásnak következő tételét: »Egy nagy sérelme és hátránya az Erdélyieknek örökre orvosolatlan marad, a mi abból áll, hogy ők több mintegy évtizeddel későbbben kapták meg az urbéri kárpótlásokat, mint az ország többi részében,« mert ezen kijelentés reményt nyújt arra, hogy a magas kormány a törvényhozással egyetértve meggyőződván arról, hogy az erdélyi volt földesurak, az urbéri kárpótlással nagyon megvannak károsítva, nem fog járulni ahhoz, hogy a törvényjavaslat 4-dik, 5-dik és 6-dik §§-ai a beterjesztett alakban elfogadtassanak, mert akkor sérelmeik még öregbítették, holott ezen törvényjavaslat czélja a sérelmek enyhítése.

Az indokolás itten előadott kijelentéséhez mi, hivatkozással az 1877-dik évi magyar költségvetés indokolására, mely szerint 1867—1875 az erdélyi volt földesuraknak 19.644,430 frt tőke és lejárt kamatok fizettettek ki, azt adjuk hozzá, hogy az erdélyi volt földesurak több mintegy negyedrésze csak 16 - 26 évvel a felszabadulás után kapta meg a kárpótlást, mely késedelem miatt nagy része kénytelen volt várandóságát 40 - 50⁰/₀ veszteséggel elvesztegetni, ez lévén a legérzékenyebb károsodás, melyről mi is azt mondjuk, hogy örökre orvosolatlan marad, de nem is igényeljük. Ép ez okokból feltűnő az, hogy az indokolás beismer oly sérelmeket, és hátrányokat, melyek örökre orvosolatlanok maradnak s mégis a törvényjavaslat 2., 3. és 4-dik §§-aiban az által, hogy a 46 évi kamatokat nem javasolja kifizetni, az által, hogy a visszatartott 10 évi, 2 havi, 15 napi kamatok helyett az eredetileg kiszolgáltatót tőkének a 30⁰/₀-ában csak 6 évi kamatokat javasol kifizetni, még fokozza a sérelmeket és hátrányokat.

Magyarország törvényhozó testülete többféle adósság felvétele iránt hozott törvényeket, azoknak kifizetését csak egyszerűen ígérte meg és ígéretét mindig, még akkor is pontosan teljesítette, mikor a névleges értéknek csak 65—75⁰/₀-át kapta meg.

Az 1648-dik évi pozsonyi IX. t. cz. 1. és 2. § a *a magán földesurak teljes kártalanítását, a nemzeti közbecsület védpajzsa alá helyezi* és ime a törvényjavaslat 2. és 3. §-a a 46 évi kamatoknak kifizetését a 4. § pedig négy évi s két havi 15 napi kamatainak kiszolgáltatását megtagadja azon egyszerű okból, mert ezek csaknem elviselhetetlen terhet rónának az államra.

A fiskális dézmák czime alatt élvezett jövedelmek kártalanítása fejében a törvényjavaslatban megállapított kulcs szerint kiadandó kárpótlási összegnek csekélyisége feltűnően kimutatható, ha egybehasonlítva lesz azon — a községek, quartáját élvező egyházközségek részére, a tényleges jövedelem alapján, kiszámított kártalanítási összeggel. Példa képpen felhozzuk a következő tételeket:

1. Apanagyfalu quartájáért kártalanítva lett az ottani ev. ref. egyház	3,230 frt
összeggel;	
A földesuri és illetve a kincstárt illető $\frac{3}{4}$ rész ezen kulcs szerint kiadandó lenne	9,690 frt.
A törvényjavaslat alapján való kiszámítás szerint, az egész községben volt földesurak részére kiadott 34,834 frt tőkekárpótlás $\frac{1}{10}$ -e	3,483 frt.
2. Sárd (Kolozsmegye) községében a quarta kárpótolva lett az ev. ref. papnak	5,820 frttal,
A $\frac{3}{4}$ rész — melyet a volt földesurak élveztek — kitenne	17,460 frtot,
A volt földesurak részére kiadott kárpótlási tőke kitett 12,474 frtot, ennek $\frac{1}{10}$ része	1,247 frt.
3. Szász-Fenes községében élvezett quartáért kapott a r. kath. pap	9,300 frtot,
A földesurak által élvezett $\frac{3}{4}$ részért kijárna tehát	27,900 frt,
az összes földesurak kaptak ezen községből, 63,648 frt urbéri kárpótlási tőkét, a javaslat alapján $\frac{1}{10}$ -ed rész	6,364 frt.

Habár ezen előadottakkal a kárpótlás javaslata mérvének csekélységét kimutattuk és a 46 évi kamatoknak teljes törvényen alapuló jogosultságát is kitüntettük, de tekintve, hogy a római jogelv szerint a kiszolgáltató kamatok összege a tőke összeget felül nem multhatja; valamint a fenti példákkal kimutatott összeghez való jogosultságunkkal,

az állami háztartásra tekintettel, követeléseink mértékét nem kívánjuk súlyosbitani és csak a lehető minimumra leszállítani, kérvén, hogy ezen elv alkalmazásával a fiskális arendális községek után megállapítandó tőke összege kétszeresen vétessék, ebben lenne némileg a 46 évi kamat egy része kiegyenlítve. S minthogy ezen tőke és kamat összegének fele a javaslat szerint a kir. kincstárt illeti, pedig mint fentebb ki lett mutatva a földesur és az állam dézma szedési joga nem volt egyenlő mértékű, tekintve, hogy a 10%-os kulcs még az indokolás szerint is a kincstárra kedvező, mert tulajdonképen a 11 1/2% felelt meg, ezeknél fogva a fent igényelt tőkeösszeg kétszerese, illetve a kiszolgáltatott urbéri kárpótlásoknak kulcsául az 1/10 helyett az 1/5 alkalmazása indokolt.

Még egy észrevételünk van a törvényjavaslat 5 § a ellen, mely kimondja, hogy a kir. kincstár által elzálagositott (inscriptionalis), valamint a rendes urbéri kárpótlás kiszolgáltatása után elárusított kincstári birtokok után, pótkártalanítás nem igényelhető. Ezen intézkedés magánjogi szerződések, birói ítéletek és birói egyezségek által megoldott kérdésekre visszaható erővel felruházott rendelkezést foglal magában.

A pótkártalanítás ugyanis részben az inscriptio tárgyát képező javak időközi elvont jövedelmét képezi, mely jogszerűen el nem vonható azon javaknak azon időbeni birtokosaitól; részben pedig oly kiegészítő részét képezi azon és a később magán uton elidegenített javaknak, melyeknek tulajdoni jogaira nézve a birói ítélet, perközbeli, esetleg magán egyezségek különleges intézkedéseket foglalnak magokban. Ezek törvényhozási uton, visszaható erővel biró törvény által, az egyesek magánjogi igényeinek nagymérvű jogséremlé nélkül, meg nem változtathatók.

Mindezek után bizton reméljük, hogy ezen a legszerényebb s lehető minimumra reducált kéréseink a magas kormány által figyelemre lesznek méltatva, mely által az erdélyi volt földes uraknak az urbéri kártalanítása körül szenvedett, s orvosolhatatlannak mondott, sérelmeik kiegyenlítve, általános megnyugvást idézendnek elé.

Nézetünk szerint ezen általunk javasolt elvek alkalmazása a magyar állam méltóságával és a fent idézett 1848-dik évi törvényekben letett nemzeti becsület szentségével megegyeznének és ennél fogva kérjük, hogy a 681. szám a. törvényjavaslat következő módosításait a magas kormány a törvényhozásnak ajánlani méltóztatna.

a.) A 2. §. második bekezdésénél 1/10 rész helyett 1/5 rész állapíttassék meg.

b.) A 4. §. nál a kártalanítási tőkének 30%-a helyett 50%-a tétessék.

c.) Az 5. §. második bekezdése, hogy az inscriptionalis, valamint a kincstári elárusított birtokok után, az ezen törvény (2. és 4. §-ai) által elrendelt pótkártalanítás nem igényelhető, a mennyiben az ilyen birtokok ítéleti, vagy birói egyezségi szerződéseknél más intézkedéseket nem tartalmaznak.

Ezen módosítások folytán a törvényjavaslat indokolásához mellékelte előírányzat a netaláni számadási tévedések fenntartása mellett következőleg módosulna:

I.

Az arendalis dézma címén kiadandó kárpótlás 1/10 rész helyett a kitüntetett 1.038,580 frt 67 kr. kétszerese 2.077,161 frt 34 kr.

II.

Az általánosan alkalmazott 1/6 kezelési kulcs alapján levont tétel maradna a javaslat szerint 764,867 frt 40 1/2 kr.

III.

Az 1848. július 1-étől 1858. szeptember 15-éig visszatartott kamatok, az indokolás 6-dik lapjának 2-ik bekezdésében kitüntetett tőke 3.642,226 frt p. p., osztrák pénzre átváltoztatott összegének 50%-a 1.912,168 frtot
 tenne és így összesen 4.754,196 frt 74 1/2 kr.
 De megjegyzendő ebből az első cím alatti összegnek a fele, a kir. kincstár javára maradván 1.038,580 frt 67 kr,
 marad a földesurak részére 3.715,616 frt 07 1/2 kr.
 vagyis a törvényjavaslatban javasolt 2.221,120 frt
 levonása után az igényelt többlet 1.494,496 frt 07 1/2 kr.

Mi azon hitben vagyunk, hogy azon összeg, mely az itten előadott indokolt érvek fentartásával kiküldendő, ha törvényre emeltetik, oly csekély, hogy az az államháztartásra annyival kevésbé róna elviselhetetlen terhet, mert a kiadandó összeg a külön letétben kezelt földtehermentesítési alapon fedezetét találja.

S még azért sem venné igénybe az állam pénztárát nagy mérvben s nem hatna zavarólag, mert az igényjogosultság tekintélyes része már a második vagy harmadik generációt illetvén, azok kiutalása hosszabb időt veendő igénybe.

Azon tiszteletteljes reményben, hogy ezen a volt földesurakat illető jogos ügybeni felszólalásunk Nagyméltóságod által méltányolva, a javaslatba hozott módosításokkal lesz a törvényhozásnak elfogadásra ajánlva maradtunk

Nagyméltóságodnak mély tisztelettel.

Kelt az Erdélyi Gazdasági Egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1894. évi okt. hó 3-án tartott üléséből.

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgálói

Szabó József, s. k.

e. elnök.

Sz. Szakáts Péter, s. k.

e. titkár.